

Esőben

sett. Napok óta, hetek óta, mint emlékezetében soha. Esett, mint olvasmányai-
ban, a Buendiáknál, Marquez *Száz év magányában*. Amitől a macondóiak az em-
lékezetüket veszítették. Amitől összezavarodtak. A sok esőtől elmúlt érzékelése a kör-
ben forgó időnek. Új időszámítás kezdődött, született, a vizes anyag szerint, s lett eső
előtt és eső után. Súlyát az adta, hogy ez egy esőben keletkezett időszámítás volt.
S hogy, amikor bevezették, az eső nem csak megállíthatatlan volt, érzékletesen örök-
kévalónak tűnt. Esett és esett. Épp úgy, mint a mi, új időszámítást nélkülöző esőzé-
sünk. S bár kellett volna nekünk is, mi nem készültünk bevezetni, egy mégoly időben
sem, egy új időszámítást. Mi abban erősítettük meg magunkat, hogy legyen nekünk jó
a régi. Kitartottunk, mert hozzászoktunk. Mondtuk, hogy megvagyunk vele. És meg-
voltunk, mint sok mindennel, amiről korábban ki hitte volna, hogy lehet. És lehetett.
Mégis. Esett és esett, nálunk is. De így esik felénk.

Mert ahol a föld a vizet beissza, mind beissza, ahol sosincs annyi, hogy elég
legyen, hát most akkor úgy esik, hogy elég. A homokos földeken. A Kiskunság-
ban. A tanyavilágban. Benne vagyunk a nyárban, és még mindig nem égett ki
a fű. Belvizekről itt szó sem volt, de a sok eső miatt, tavaszban, nyárban, a pipacs
hónapok óta piroslik, virágzik. A kígyószisz óriási teteje ágazik, bogazik, sose nőtt
ekkorára. Kék virágja oly üde kék, még gyógyteának szárítva se veszíti el színét.
Másodvirágzásban a bodza, újra készülnek belőle a szörpök. A gyümölcsfák még
a vaddohány közt is fellélegeztek. Mézes eprüket most nagy szeműen hullatják az
eperfák, még a feketeeper is. Életre kapott a gyalogszőlő, futtatja fürtjeit a fákra,
paradicsom lesz a szőlős, édenkert, s dúsak a szilvafák. A szilva máris húzza az
ágát, hajlik a föld felé, pedig még minden szem tovább nőni készül. A rétesalma-
fa, az olyan vén fa, hogy nemcsak hogy nem terem, élet is, úgy tűnt, nincs már
benne, még a kivágástól is pusztán az mentette meg, az őrizte meg a nagy eső-
nek, hogy a harkály belefészkel, észre kellett venni módon, mert két teljesen egy-
forma lyuk mutatta magát a törzsön egymás alatt, s most pedig ez a bármilyen
öreg fa, lehet persze, hogy csak még egyszer, utoljára, de keringet magában ned-
veket. Itt-ott kizöldellt. Körülötte az almacsemeték árnyékban tartják a földjét és
pompásak, erősek. És a nagy fa érzi őket. Örül nekik, még úgy is, hogy a ceme-
téi elfajzottak, nem rétesalmát teremnek. A savanykás, piros, aszálásra is kiváló
alma helyett ezeken a gyerekfákon édes, zöld az alma. De abból annyi van, vissza
kell kérni a csatornán túlra kölcsön adott darálót és prést, mit is lehetne kezdeni
másképp a tömérdek terméssel, mint musttá facsarni. A háztetőt tavaly újraszegő
nádazók a kerülgetett, ki nem vágott diócsemetéket meg se ismernék, akkorára

nőttek. Nem lehet várni velük még egy őszt, a legközelebbin meg kell keresni a helyüket, át kell ültetni őket. A másik ház tetejét kikezdte a túl nagyot nőtt közeli eperfa, javításkor újra kell vágatni ágait a nádazókkal.

Az eső dolgoztatja a természetet. S adódik közben az embernek is egyre több dolog.

Azt a két tanyát kivéve, ahol Balázs- és Kondorpusztán kert van még, bánhatják most a tanyaiaik, hogy nem gondoskodtak a földbe tehető magról, palántáról. Mit növel nekik ez a sok jó eső, ha semmire nem gondoltak.

Nő a csicsókám, szára levedzik, föld alatti gumója formálódik, teljesedik. Anyám-apám pápai kertjéből tanyámra átszarmaztatott tormám belepi a hajdani kertet, van helye, ligetesedik, burjánzik. Leveleit növeszti, bodorítja, élvezi az életet. Tehetné az ugyanakkor a Kisalföldről a Kiskunságba szállított rebarbara is, de a rebarbara nem tartott ki a véget nem érő esőig, nem tudta kivárni. Nő a sövénybe a feketeszeder, a bokros, ki fogja pótolni a kivágottat meg még a többi kivágott bokrot, növényt is, amely kárral a szomszédom lepett meg épp négy éve már, tavaszkor. Utána éjszaka azt álmodtam, a házuk előtt állok, a faluban, tölcser formáló kezemen át kiabálok bele ablakuk alatt az éjszakába. *Meg tudják érteni? Értsék meg végre, az ilyenekbe, ami megint történt, épp az ilyenekbe, belepusztulok.* A feleség ablakot nyitott, majd egy ugyanolyan mozdulattal széthúzta a blúzáát a mellén, s egy szintén ugyanolyan mozdulattal szétnyitott mellkasból odamutatta nekem a szívét. Ugrált, mint egy farkánál beszorult egér. *Megműtöttek, érti? A tölcserbe kiabáltam, ami elnyelte a hangot, pedig azt kiabáltam, hogy nem akartam, nem akartam, nem is őt akartam, miért jött ki, én csak a férjét akartam.* Ő meg, mint akinek a fülébe érkezett az én hangtalan ordításom, válaszolt. *Mindenki őt akarja.* A szám mellett tartva a kezemet, mintha meg kellene akadályoznom, hogy más is értsen, némán tátogatva, mint a süketnémáknak a jelbeszéd mellett, mondtam a magamét. *A maga ura kivágatta a bokraimat, olajfáimat. Kiadta az emberének a munkát, a milyen munkát, a milyen emberének, ha az elvégezte!* Olyan magasan és távol jelent meg a férj, mint Hamlet apjának szelleme, kivehetőbb se volt, de közeledett. S akkor megint, mint akit visszahúznak, ugyanabba a nagy messzeségbe jutott vissza. Hiába közeledett újra, sose ért közel. Az asszony nézett ki az ablakon. Én úgy álltam az ablak alatt, mintha a kezem a számhoz nőtt volna. Mint egy hangszóró. A feleség sírt. Úgy sírt, mintha az én határmezsgyémet siratná. Aztán operaműfajban énekelni kezdett. *Egy könny a bodzáért. Egy a gicsirtes-göcsörtös olajfáért. Egy a kicsi diófáért.* Gyorsított a ritmuson, mintha kottájában egy tempo giusto lett volna a jelzés. *Egy a bodzáért, egy az olajfáért, még egy az olajfáért.* Aztán prózára váltott, de nagy pátosszal megkérdezte. *És engem sirat-e?* Amint kérdezett, már zárta is magára az ablakot, s zárult rajta is a vágás. Arra ébredtem, hogy *siratom, siratom.* Egymást siratjuk, döbönt belém, s a kölcsönös résztvétől már a szemem előtt is volt a megcsönkített kép, kivágott fáimmal, bokraimmal. Ez az én tájamba nem illő, idegen kép.

Miért kellett a szomszédomnak a lovai védelmében közénk vezetett villanypásztorát épp oda tetetnie a negyed százada gondozott, határt képező növényze-

tem helyére? Bele a közepébe. Hisz így, ami a szomszédom felfogadott munkás-emberének útjában volt, hogy cöveket ásson, drótot vezessen, rajta dolgozzon, kivágta. Mit csinált volna még vele, ha neki éppen ez lett volna a feladata. Kérdezte volna meg még egyszer, hogy tényleg-e? Megkérdezhetné volna? Végül is ő vágta ki a növényeimet, nem a szomszéd. Tőle kellett volna elvárnom több épiséget? Ellenállni tudást? Hisz mindig ugyanoda jutunk! Parancsra tett szörnyűségek. S ki a felelős? S ki szenved el? Hát aki teszi, ahhoz tapad a cselekedet! Mi az a kimondott szóhoz képest! Vezesse végig a határunkon. Mondhatta a szomszéd. Aztán elment. Nem lakik a tanyában, kijár oda. Néha naponta. S akkor, ha emez meg nekiállt, s útjában volt bokor, fa, ha épp ott akarta vezetni azt a drótot, ahol én a határt gondoztam, védtem, nagy igyekezettel képeztem. S mióta már, hogy nem tudott változni a kép. Semmi nem tudott kinőni. A lovak mindent lelegeltek, amit csak elértek. De most, a nagy esők alatt nem erre hajtották ki a lovakat. Elindulok a faluba. Elérem, hogy kerüljön az a kerítés villannyal odább. Annyival távolabb a mezsgyémtől, hogy azt is védje. Védje most már azt is. Miért ne sikerülhetne? Ha már egyszer minden vészhelyzetben életben maradok én is. Mert igen. Eddig sikerült.

Veszteségem felismerésének pillanatában is szerencsém volt, hogy épp húsvét. Sonka mellé ült volna a család, a ház szelárnyékába, a gyerekek a szaladgálni való nagy térben megkeresték már a bokrokba, fűbe rejtett ajándékaikat. És akkor vettem észre. Megláttam, ami történt. Felfogtam. Mi más az, mint egy világvége állapot a pillanat tört részében. S rögtön utána, hogy ki látja? Azt, ami történt. S ki lát engem, s bennem a bajt. Megnéztem a családtagokat, s latolgattam, beszéljek-e vagy várjak. S arra jutottam, mondom. Úgy, ahogy nagy bajokat nálunk szokás. Igyekezettel, azonnal kibírhatóvá téve a tény a bajok sorában. Amiket már mind átéltünk, túlélünk. Mert van utána! Mondom. Úgy nem fognak megélni akkora szörnyűséget a többiek. S mondtam. Hogy már megint a szomszéd. Most ezt. Mindig valamit. Ahogy a bikái szétverték a léckerítésünket. Ahogy a kandisznai széttúrták a tanyánk udvarát. Ahogy a lovai lesodorták a vécénk tetejét.

Húsvétkor ki kellett bírni a pillanatot, a szembesülés rémét, aztán a húsvét tovább már segített. Mi mutatja jobban, mint épp a húsvét, hogy az ember mindenre képes, s az emberrel minden megtörténhet. Megtörténik. Nem itt és most az én bokraimmal, fáimmal, tanyámmal, de akkor, az Isten fiával. Egy arra mozduló embert mi nyugtathatna meg, ha nem a gondolat. Megnyugodtam. S ha már kibírtam a pillanatot, utána csak az kellett, ahányszor csak a szemem odatévedt, hogy kibírjam a látványt. Anélkül, hogy a szívem megszakadna.

Most a nagy eső segített, bokrosodott határmezsgyémen a jegenyék köze, nőtt a keritésem. Most már csak nem erre hajtja ki szomszédom a lovait addig, amíg nem beszélek vele. De lesz nekem már, a nagy esők miatt gyors növésben, a mezsgyén belül egy belső határ is. A jegenyékkel oválisan körbe vett réten belül nőnek a kis jegenyefák. Jegenyefatermést hullató távolságban nőnek az újabb jegenyék. Akkor nőttek ki az első jegenyecsemeték, amikor Bence fiam is csemete volt még. Az ő segítségével kerítettük őket körbe léccel, dróttal. Az őzek, abban a hi-

hetetlenül nagy választékban, amit nekik a tavasz kínál, akkor már két tavasszal lelegelték, de úgy, hogy az egyik alig-alig maradt meg. Látszott a fa kérgén, mi-csoda élvezettel ehette az őz. Milyen önfeledten rágta körbe. Kicsi híja volt csak, hogy egészen körbe nem hántolta.

A kis jegenyék ma már több métereseek, de csak most, hirtelen növésük után vettem észre, hogy az aljukban még mindig ott az a kis karám, amit köréjük szerkesztettünk, s ami annak idején végül megvédte őket. Megláttam, mulatságosnak találtam a látványt, elindultam feléje, le akartam bontani. Elkezdtem tekergetni az első rozsdás drótot, igazgattam a lécet, s megálltam benne. Eltávolodtam a fától, mosolyra húzódott a szám az aljában megtépázott, kicsi, összeeszkábált kerítés látán, behuppantam az esőtől magasra nőtt fűbe, hanyatt dőltem és kacagtam. Láttam, hogy nem fogom tőle a jegenyét megszabadítani. Feküdtem a földön, s ott volt fölöttem az a magas ég. *Otthagysz? De meddig? Míg el nem porladnak a lécek? Még a drót rozsdává nem lesz? Öt méternél is magasabbak már a kis jegenyék! Már negyed akkorák, mint apjuk-anyjuk! S mi ez a tövüknél, ez a kis kóceráj? Egy emlékmű? Emlék egy anyának és fiának? Az időből, amikor még csak együtt járták útjukat? Amikor még a jegenyecsemeték körül is egyikük verte a földbe a lécet, a másik tekerte a drótot?*

Befelé a házba meglátta, hogy a vályúba tett, napon melegedő mosogatóvájd-lingra ráhajolnak a sok esőtől nagyra nőtt pipacsok. S az egyik reggelre odaszórta a víz színére a szirmát.

